
TIBOR VARADI – PROTIVNARODNI OSMEH

U svojoj četvrtoj knjizi dokumentarne proze *Protivnarodni osmeh*, Tibor Varadi ponovo nas je uveo u svoju stvaralačku radionicu. Iz advokatske arhive svojih predaka plete priče u kojima nas premešta iz prošlosti u sadašnjost i u kojima spaja nespojivo. Komotan je u svojoj slobodi da prividno piše o čemu hoće, dok je, s druge strane, odgovoran prema priči koju je započeo. I kada se seli iz dosijea u dosije, to nisu proizvoljna lutanja, već traženje paralela između različitih sudbina, ne bi li se naposljetku došlo do onoga o čemu ne postoji pisani trag.

Varadi kaže: „Tragova i dokaza o okupatorima i okupiranosti ima mnogo i u naučnim publikacijama. Tu su i udžbenici istorije. Ali me i dalje ne ostavlja na miru pitanje šta se dešavalo sa susednim ulicama ili na drugoj obali Begeja, a što tada nisam video. Ovi spisi su u tome od pomoći. U njima vidim jednu nečovečnu vlast, ali i popodneva, susrete, kao i nervoze, uzbuđenja, nastale mimo ideologije. Vidim da su postojali i privatno životi, i da je bilo ljudi koji su ponajviše živeli (ili oponašali) svakodnevni život. Vidim i šta su radili Emil, Marija, Suzana (ili Susanna) – i još neki drugi.“

Tibor Varadi (Várady Tibor) ponajviše je poznat kao pravnik. Studije prava završio je u Beogradu, a potom je na Harvardu stekao zvanje doktora pravnih nauka. Nakon diplomiranja radio je kraće vreme kao advokatski pripravnik u porodičnoj advokatskoj kancelariji u Bečkereku (današnjem Zrenjaninu), čija je arhiva temelj ove prozne knjige. Bio je potom docent, vanredni i redovni profesor na Pravnom fakultetu Univerziteta u Novom Sadu. Od 1993. godine profesor je na budimpeštanskom Srednjoevropskom univerzitetu (CEU) i drži predavanja na pravnim fakultetima Emori, Kornel, Berkli, u SAD-u. Objavio je veći broj naučnih radova, prvenstveno iz oblasti međunarodnog privatnog prava, međunarodne trgovinske arbitraže i manjinskih prava. Redovni je član Srpske akademije nauka i umetnosti. Zastupao je Srbiju

(ranije SRJ i SCG) pred Međunarodnim sudom pravde u Hagu. Prve radove iz oblasti lepe književnosti objavio je u časopisu Új Symposion. Od pokretanja časopisa (1965), bio je njegov urednik, od 1969. do 1971. godine odgovorni urednik. Do sada objavljena dela iz beletristike: *Zar nije sam život najbolji provod?* (Vagy nem maga az élet a legjobb időtöltés?), putopisni eseji, Forum, Novi Sad, 1971. *Tajna mišje sive sobe* (Az egérszürke szoba titka), roman, Forum, Novi Sad, 1976; 2009. *Mit i moda* (eseji na srpskom), Srpska čitaonica i knjižnica, Irig, 1978; nagrada „Stražilovo“ *The Secret of the Mouse-Grey Room* (prevod na engleski romana *Tajna mišje sive sobe*), *John Calder and Riverrun Press*, London–Njujork, 1981. *Nadomak istorije* (Történelemközelben), eseji, Forum, Novi Sad, 1995. i dr.